

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 11.9.2009
KOM(2009) 467 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE JA
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

Immateriaalioikeuksien valvonnan tehostaminen sisämarkkinoilla

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Immateriaalioikeuksien valvonta: pitkäaikaisesta sitoumuksesta käytännön toimiin..	3
2.	Ymmärretään haasteet ja vähennetään riskejä: väärentämisen ja piratismiin eurooppalainen seurantakeskus	5
2.1.	Tuetaan immateriaalioikeuksien valvontaa yksityiskohtaisten tietojen ja parhaiden käytänteiden avulla.....	6
2.2.	Tehdään seurantakeskuksesta foorumi sidosryhmien ja jäsenvaltioiden käyttöön	8
3.	Edistetään hallinnollista yhteistyötä kaikkialla Euroopassa	8
3.1.	Lisätään kansallisten rakenteiden ja järjestelmien avoimuutta	9
3.2.	Edistetään rajatylittävää yhteistyötä nykyaikaisten tietojenvaihdon välineiden avulla	9
4.	Muodostetaan yhteisiä intressiryhmiä: helpotetaan sidosryhmien välisiä vapaaehtoisia järjestelyitä	10
4.1.	Asetetaan painopiste sidosryhmien yhteiseen etuun	10
4.2.	Torjutaan immateriaalioikeuksien loukkauksia sidosryhmien välisen vuoropuhelun avulla.....	10
4.3.	Puututaan tuoteväärennösten internetmyyntiin	11
5.	Päätelmät	11

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE

Immateriaalioikeuksien valvonnan tehostaminen sisämarkkinoilla

1. IMMATERIAALIOIKEUKSIEN VALVONTA: PITKÄAIKAISESTA SITOUMUKSESTA KÄYTÄNNÖN TOIMIIN

Nykypäivän tietoyhteiskunnassa immateriaalioikeudet ovat yrityksille ratkaisevan tärkeää kaupallista omaisuutta. Niillä varmistetaan sijoituksille kohtuullinen tuotto ja edistetään siten innovointia ja luovuutta. Immateriaalioikeuksista on tullut yhä merkittävämpiä talouskasvun vauhdittajia, sillä ne antavat keksijöille, suunnittelijoille ja taiteilijoille suojan, jolloin nämä voivat hyötyä luovuutensa kaupallisesta arvosta. Tämä käynnistää liiketoiminnan kehittämisen, osaamisen ja lisäinnovoinnin olennaisen syklin. Lisäksi erityisesti tavaramerkeillä voi olla myönteinen vaikutus kuluttajiin, sillä ne usein takaavat laadun ja antavat kuluttajille varmuuden siitä, että heidän ostamansa tuotteet ja palvelut ovat aitoja, turvallisia ja luotettavia.

EU:ssa toimii maailman suurimpiin ja menestyksekkäimpiin yrityksiin lukeutuvia yrityksiä, jotka pitävät immateriaalioikeuksia kaikkein arvokkaimpana kaupallisena omaisuutenaan. Yhtenäismarkkinoilla immateriaalioikeuksilla on kuitenkin yhtä lailla merkitystä pienille ja keskiuurille yrityksille (pk-yritykset), jotka hyödyntävät niitä suojatakseen aineettoman omaisuutensa ja saadakseen käyttöönsä ratkaisevan tärkeää yritystoiminnan käynnistysvaiheen rahoitusta ja riskipääomaa. On olennaisen tärkeää, että Euroopan unioni tukee tällaista toimintaympäristöä myös jatkossa ylläpitämällä korkealaatuista immateriaalioikeuskulttuuria, joka suojelee elintärkeää eurooppalaista osaamista ja luo sille mahdollisuuksia.

Immateriaalioikeuksien arvon nousu on osoitus niiden menestyksestä. Sen myötä immateriaalioikeudet ovat kuitenkin houkuttelevia myös väärentäjien ja laittomien kopioijien silmissä. Väärentäjillä ja laittomilla kopioijilla on usein käytettävissään runsaasti rahoitusta. Niistä on tullut hyvin ammattitaitoisia organisoituja yrittäjiä, jotka toimivat laajassa mittakaavassa. Nämä lainrikkoajat ohjailevat laittomien hyödykkeiden tuotantoa, jakelua ja myyntiä eri maissa ja maanosissa nykyaikaisten liiketoimintamallien avulla ja hyödyntävät kaikkia teknologian ja kaupan alan edistysaskeleita. Internet on yksi niistä välineistä, joiden kautta sääntöjenvastaisia tuotteita tuodaan maailmanlaajuisille markkinoille, mikä jarruttaa innovointia ja uhkaa työpaikkoja.

Väärentämisellä ja piratismilla¹ on hyvin vahingollisia vaikutuksia liiketoimintaan Euroopassa. Vaikutuksista voi tulla vieläkin ongelmallisempia, kun otetaan huomioon äskettäin alkanut talouden taantuma ja se, että tuoteväärennöksiä on myynnissä yhä enemmän. Väärentämisen ja piratismiin kohteena ovat perinteisesti olleet ylellisyystuotteet, muoti, musiikki ja elokuvat, mutta nykyään tuoteväärennöksiä ja laittomia kopioita tavataan myös

¹ Tässä tiedonannossa termillä ”väärentäminen ja piratismi” tarkoitetaan kaikenlaisia teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia komission direktiivin 2004/48/EY 2 artiklasta antaman julkilausuman mukaisesti, EUVL L 94, 13.4.2005, s. 37.

muissa massakulutushyödykkeissä, kuten elintarvikkeissa, kosmetiikassa, hygieniatuotteissa, autonosissa, leluissa ja erilaisissa teknisissä tai elektronisissa laitteissa². Tästä aiheutuu Euroopan kansalaisille terveys- ja turvallisuusriskejä. Erityisesti lääkeväärengösten³ lisääntyminen on yhä suurempi ongelma⁴. Komissio on ottanut yhtenäismarkkinoilla käyttöön oikeuskehyksen, jonka avulla immateriaalioikeuksia voidaan valvoa oikeudenmukaisesti, tehokkaasti ja oikeasuhteisesti. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu direktiivi⁵ on yksi tämän oikeuskehyksen kulmakivistä. Sillä yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden lait, jotka koskevat kaikkien immateriaalioikeuksien valvomiseksi toteutettavia yksityisoikeudellisia toimenpiteitä. Neuvostossa on tällä hetkellä käsiteltävänä rikosoikeudellisia seuraamuksia koskeva ehdotus⁶.

Edellä mainittuun oikeuskehykseen kuuluu myös EU:n tullitoimintaa koskeva asetus, jolla sallitaan sellaisten tavaroiden haltuunotto, joiden epäillä loukkaavan immateriaalioikeuksia⁷. Komissio kuulee paraikaa jäsenvaltioita ja sidosryhmiä siitä, miten asetusta voitaisiin parantaa edelleen.

Komissio ehdottaa, että käytössä olevia tärkeimpiä säännöksiä täydennettäisiin muilla kuin lainsäädäntötoimilla kilpailuneuvoston 25. syyskuuta 2008 antaman päätöslauselman ”Eurooppalainen suunnitelma väärentämisen ja piratismien torjumiseksi” mukaisesti.

Pk-yrityksiä on ehdottomasti tuettava tässä yhteydessä. Komission vuonna 2007 teettämä tutkimus vahvistaa, että immateriaalioikeuksien loukkaukset ovat suuri ongelma eurooppalaisille pk-yrityksille, joilla useinkaan ei ole taloudellisia eikä muitakaan resursseja puolustaa etujaan lainrikkokkia vastaan⁸. Komissio pyrkii siksi vahvistamaan pk-yritysten asemaa, mikä on myös linjassa sen suuren painoarvon kanssa, joka immateriaalioikeuksille ja tietojohdantiselle on annettu Lissabonin strategian uudelleenkäynnistämisestä (eli vuodesta 2005) lähtien. Komission perustama neuvoo-antava asiantuntijaryhmä laati huhtikuussa 2009 loppuraportin, jossa esitettiin suosituksia pk-yritysten tarvitsemasta avusta⁹. Komissio jatkaa loppuraportin päätelmien mukaisesti useita alan hankkeita, joilla pk-yrityksiä autetaan sisällyttämään immateriaalioikeudet osaksi innovaatiostrategioitaan ja liiketoimintasuunnitelmiaan.

Maailmanlaajuisella tasolla komissio on laatinut pitkän aikavälin strategian teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöön panemiseksi yhteisön ulkopuolisissa maissa¹⁰. Strategiassa yksilöidään ”ensisijaiset maat”, joiden luetteloa päivitetään säännöllisin väliajoin¹¹. Muita merkittäviä aloitteita ovat neuvottelut väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta (ACTA)

² Komissio varoittaa uusimmassa yhteisön tullitoiminnasta laatimassaan raportissa, että kuluttajien terveys ja turvallisuus ovat huomattavassa vaarassa. Hyödykkeitä takavarikoitiin vuonna 2008 kaksi kertaa aiempaa enemmän eli 178 miljoonaa kappaletta, joista noin 20 miljoonaa eli 11 prosenttia voi olla vaaraksi EU:n kansalaisten terveydelle ja turvallisuudelle, ks. lehdistötiedote IP/09/1106, 9.7.2009.

³ Laittomia lääkkeitä on takavarikoitu yli 34 miljoonaa, ks. ”Medi-Fake”-aloitteen tulokset (helmikuu 2009), <http://www.ip-talk.eu/?p=607>.

⁴ <http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2008/PR200865.asp> and <http://www.icc-ccs.co.uk/bascap/article.php?articleid=780>

⁵ Direktiivi 2004/48/EY, annettu 29.4.2004, EUVL L 157, 30.4.2004, s. 16.

⁶ KOM(2006) 168, 26.4.2006.

⁷ Neuvoston asetus (EY) N:o 1383/2003, annettu 22.7.2003, EUVL L 196, 2.8.2003, s. 7.

⁸ Technopolis, ”*Effects of counterfeiting on EU SMEs*”,

http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf

⁹ Ks. http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/ipr_report.htm.

¹⁰ KOM(2004) 749, 8.11.2004, EUVL C 129, 26.5.2005, s. 3.

¹¹ http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/ipr_epc_countries_en.htm.

sekä EU:n ja Kiinan toimintasuunnitelma tulliyhteistyön lisäämiseksi keinona suojella immateriaalioikeuksia. Lisäksi komissio on käynnistänyt tukipalvelun, jonka tarkoituksena on auttaa Kiinassa toimivia pk-yrityksiä immateriaalioikeusasioissa (*China IPR SME Helpdesk*). Tukipalvelu tarjoaa pk-yrityksille liiketoimintavälineet, joiden avulla ne voivat kehittää immateriaalioikeuksiaan ja hallinnoida niihin liittyviä riskejä.

On myös erittäin tärkeää lujittaa julkisen ja yksityisen sektorin välisiä kumppanuuksia. Toukokuussa 2008 järjestettiin yhdessä Euroopan parlamentin jäsenten kanssa väärentämistä ja piratismia koskeva korkean tason konferenssi, jonka tavoitteena oli ottaa käyttöön kestävä eurooppalainen strategia osallistavamman lähestymistavan edistämiseksi¹². Konferenssin jälkeen komissio esitti teollisoikeuksia koskevan eurooppalaisen strategian¹³ ja kilpailuneuvosto antoi päätöslauselman kattavasta eurooppalaisesta suunnitelmasta väärentämisen ja piratismiin torjumiseksi¹⁴. Neuvosto vahvisti päätelmissään, että lainsäädäntöä on täydennettävä muilla kuin lainsäädäntötoimilla, jotta immateriaalioikeuksien valvontaa yhtenäismarkkinoilla voidaan parantaa. Lisäksi se pyysi komissiota edelleenkin kohdistamaan huomionsa tiukasti rajatarkastuksiin ja esittämään tullia varten väärentämisen torjumista koskevan suunnitelman vuosiksi 2009–2012. Suunnitelma on tällä välin laadittu komission ja jäsenvaltioiden yhteistyönä¹⁵.

2. YMMÄRRETÄÄN HAASTEET JA VÄHENNETÄÄN RISKEJÄ: VÄÄRENTÄMISEN JA PIRATISMIN EUROOPPALAINEN SEURANTAKESKUS

On olemassa paljon dokumentoitua tietoa siitä, että immateriaalioikeuksien loukkaukset aiheuttavat laajaa vahinkoa. On kuitenkin vaikeampaa kerätä yksityiskohtaisia tietoja, joiden avulla voitaisiin asettaa painopisteitä ja tehostaa immateriaalioikeuksien valvontaa ja edistää siten yhteistyötä ja tosiseikkoihin perustuvia toimenpiteitä.

Vuonna 2006 laadittu OECD:n raportti¹⁶ osoitti, että yksi valtioiden ja yritysten suurimmista haasteista on saada luotettavaa ja ajantasaista tietoa väärentämisen ja piratismiin laajuudesta sekä sen vaikutuksista talouteen, yhteiskuntaan ja työllisyyteen Euroopassa. Joillakin aloilla on jo analysoitu ongelman laajuutta ja vaikutuksia, mutta saadut luvut perustuvat eri menetelmiin ja lähteisiin eli tiedot eivät ole vertailukelpoisia keskenään.

Lisäksi kansallisilla valvontaelimillä, eurooppalaisilla ja kansallisilla teollis- ja tekijänoikeusviranomaisilla sekä erilaisilla ammattijärjestöillä on paljon tietoa hallussaan. Nämä tiedot eivät kuitenkaan yleensä ole helposti vertailtavissa toisiinsa. Yksi luotettavimmista saatavilla olevista tietolähteistä on komission julkaisema ja perustuu tullin EU:n rajoilla vuosittain tekemiin haltuunottoihin¹⁷. Rajoilla tehdyt haltuunotot antavat asiasta kuitenkin vain osittaisen kuvan, sillä ne koskevat vain EU:n alueelle saapuvia tai siltä lähteviä hyödykkeitä. On tarpeen laajentaa yleistä tietopohjaa, jotta voidaan arvioida kaikkia taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia, joita väärentämisellä ja piratismilla on, ja

¹² Lehdistötiedote IP/08/652.

¹³ KOM(2008) 465, 16.7.2008.

¹⁴ Neuvoston päätöslauselma, 25.9.2008, EUVL C 253, 4.10.2008, s. 1.

¹⁵ EUVL C 71, 25.3.2009, s. 1.

¹⁶ OECD, *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy* (2006), <http://www.oecd.org/sti/counterfeiting>

¹⁷ *Report on EU Customs enforcement of intellectual property rights, results at the European border – 2008*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/

ymmärtää, miksi tietyt tuotteet, sektorit ja maantieteelliset alueet EU:ssa ovat muita haavoittuvampia. Lisäksi kattavien ja vertailukelpoisten tietojen pohjalta voidaan helpommin laatia yhteisiä painopisteitä ja ohjelmia, asettaa täytäntöönpanotavoitteita sekä kehittää kohdennettumpia kuluttajietoduskampanjoita.

Tämän saavuttamiseksi kilpailuneuvosto suositteli, että perustetaan väärentämisen ja piratismiin eurooppalainen seurantakeskus pääasialliseksi EU:n välineeksi, jonka avulla ”voidaan säännöllisesti arvioida väärentämisen ja piratismiin laajuutta sellaisten tietojen pohjalta, jotka yksityinen ja julkinen sektori haluavat sille toimittaa, sekä analysoida näitä ilmiöitä tarkemmin”¹⁸.

2.1. Tuetaan immateriaalioikeuksien valvontaa yksityiskohtaisten tietojen ja parhaiden käytänteiden avulla

Komissio on parhaillaan perustamassa seurantakeskusta, joka toimii kaikkiin immateriaalioikeuksien loukkauksiin liittyvien tietojen keruun, seurannan ja raportoinnin resurssikeskuksena. Seurantakeskuksen tehtävänkuvan olisi kuitenkin oltava paljon laajempi: sen olisi oltava foorumi, jolla kansallisten viranomaisten ja sidosryhmien edustajat vaihtavat ajatuksia ja asiantuntemusta parhaista käytänteistä, laativat yhteisiä täytäntöönpanostrategioita ja antavat suosituksia poliittisille päättäjille.

Jotta seurantakeskuksesta tulisi yleiseurooppalainen tieto- ja resurssikeskus, joka palvelee immateriaalioikeuksien valvontaan osallistuvia sidosryhmiä ja viranomaisia, komission, jäsenvaltioiden ja yksityisen sektorin on tehtävä läheistä yhteistyötä. Siksi tavoitteena on ottaa toimintaan mukaan julkisen ja yksityisen sektorin edustajia kaikkialta Euroopan unionista ja saattaa heidät ja kuluttajat yhteen, jolloin ongelmista saadaan laajempi näkemys. Tämä helpottaisi käytännön ratkaisujen kehittämistä, tiedotusstrategioiden kohdentamista ja yhteistyötä. Komission olisi tässä yhteydessä esitettävä vuosikertomus, jossa annettaisiin yksityiskohtaista tietoa keskeisistä aihealueista ja joka olisi julkinen.

Seurantakeskuksen tehtävänä on erityisesti

- parantaa riippumattomien ja luotettavien tietojen keruuta ja käyttöä:
 - kehitetään vertailumenetelmä immateriaalioikeuksien loukkauksia koskevien riippumattomien tietojen keruuta, analysointia ja raportointia varten ja varmistetaan siten tietojen puolueeton ja tasapainoinen aggregointi
 - tehdään yksityiskohtaisia analyysejä ja säännöllisiä arvioita vaikutuksista, joita Euroopassa kohdistuu talouteen ja yhteiskuntaan, myös innovointiin, kilpailukykyyn ja työllisyyteen, järjestäytyneen rikollisuuden osallisuudesta sekä Euroopan kansalaisten terveys- ja turvallisuusriskeistä
 - hyödynnetään viranomaisten ja yksityisten järjestöjen hallussa olevia yksityiskohtaisia tietoja arvioitaessa sitä, mitkä ovat immateriaalioikeuksien valvonnan vahvuudet ja heikkoudet sisämarkkinoilla

¹⁸ Ks. edellä alaviite 14, päätöslauselman kohta 15.

- annetaan säännöllisin väliajoin erityisiä raportteja, joissa yksilöidään sisämarkkinoiden heikkouksia ja tuodaan esiin uhat ja haasteet ja joilla voidaan edistää tosiseikkoihin perustuvia valvontastrategioita; nämä julkiset raportit tarjoaisivat vankan tietopohjan, ja niiden perusteella voitaisiin asettaa painopisteitä ja mitata edistystä
- edistää ja levittää parhaita käytänteitä viranomaisten keskuudessa:
 - kartoitetaan, miten immateriaalioikeuksien valvontaa koordinoidaan jäsenvaltioissa, ja arvioidaan sitä
 - edistetään ja levitetään parhaita käytänteitä erityisesti sellaisten innovatiivisten ja menestyksekkäiden yhteistyöaloitteiden kautta, joihin osallistuu eri alojen valvontaviranomaisia ja muita asiaan liittyviä kansallisia viranomaisia
 - yksilöidään ja dokumentoidaan jäsenvaltioissa toteutettuja valvontaa koskevia koulutusohjelmia ja levitetään parhaita käytänteitä
 - edistetään immateriaalioikeuksien täysimääräistä noudattamista julkisesti rahoitetuissa hankkeissa
 - lujitetaan yhteistyötä, jota julkinen ja yksityinen sektori tekevät erityisesti tietoisuuden lisäämiseksi ja valvontaviranomaisten kouluttamiseksi
- levittää menestyksekkäitä yksityisen sektorin strategioita:
 - yksilöidään ja arvioidaan yksityisen sektorin toteuttamia menestyksekkäitä väärentämisen ja piratismiin vastaisia strategioita ja toimia sekä levitetään parhaita käytänteitä
 - luodaan yhteyksiä useisiin erilaisiin jakeluketjun sidosryhmiin, kuten messujen järjestäjiin, kuljetus- ja logistiikkayhtiöihin sekä maksupalveluntarjoajiin
 - kannustetaan pyrkimyksiä parantaa immateriaalioikeuksien laatua, jotta niiden valvonta olisi tehokasta
 - kartoitetaan menestyksekkäitä julkisia tiedotuskampanjoita, laaditaan strategioita ja aloitteita sekä levitetään parhaita käytänteitä kaikilla talouden aloilla ja yli kansallisten rajojen
 - tutkitaan, miten nuorten keskuudessa voitaisiin lisätä tietoisuutta immateriaalioikeuksista ja edistää asiaan liittyvää koulutusta
- löytää ratkaisuja keskeisiin ongelmiin, raportoida niistä ja tehdä ehdotuksia niiden pohjalta:
 - tuodaan esille ja arvioidaan ongelmia, joita tavataan tietyillä maantieteellisillä alueilla ja tietyillä sektoreilla, ja annetaan suosituksia poliittisille päättäjille, valvontaviranomaisille ja sidosryhmille.

2.2. Tehdään seurantakeskuksesta foorumi sidosryhmien ja jäsenvaltioiden käyttöön

Neuvosto ehdotti päätöslauselmassaan, että seurantakeskuksen olisi perustuttava komission nykyisiin rakenteisiin. Rakenteiden olisi oltava kevyet ja joustavat, ja tarvittaessa olisi voitava käyttää ulkoista asiantuntemusta. Siksi komissio aikoo tarjota keskeiset hallinnolliset resurssit. Jäsenvaltioiden edustajilla ja sidosryhmillä on kuitenkin tärkeä rooli seurantakeskuksen työskentelyssä ja sen tavoitteiden saavuttamisessa.

Jäsenvaltioita pyydetään nimittämään kansallinen edustaja. Sidoryhmien on oltava peräisin useista eri eurooppalaisista ja kansallisista elimistä ja edustettava kaikkia niitä talouden aloja, joita väärentämisen ja piratismien torjunta koskee eniten ja joilla on siitä eniten kokemusta. Eurooppalaisten kuluttajien on myös oltava asianmukaisesti edustettuina, ja heillä on oltava aktiivinen rooli. Tällä tavoin seurantakeskus voisi auttaa kuluttajia olemaan aktiivisia ja vastuullisia kumppaneita. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä pk-yritysten edustamiseen.

3. EDISTETÄÄN HALLINNOLLISTA YHTEISTYÖTÄ KAIKKIALLA EUROOPASSA

Valvontaviranomaisten välistä hallinnollista yhteistyötä on parannettava, jotta voidaan varmistaa immateriaalioikeuksien johdonmukainen ja tehokas valvonta kaikkialla sisämarkkinoilla. Koska immateriaalioikeuksien loukkaukset ovat luonteeltaan kansainvälisiä, sisäisen rajatylittävän yhteistyön parantaminen ei ole ainoastaan lainsäädännöllinen velvoite vaan myös selkeästi tarpeen. Hallinnollista yhteistyötä tehdään jo tullin alalla, mutta muilla aloilla sitä on selkeästi vielä kehitettävä¹⁹.

Hallinnollisen yhteistyön lisääminen immateriaalioikeuksien valvonnan alalla olisi myös nähtävä osana laajempaa, sisärajoittomien sisämarkkinoiden täytäntöönpanoon liittyvää komission ja jäsenvaltioiden välistä kumppanuutta²⁰. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan koko Euroopan unionin kattava tehokas yhteyspisteiden verkosto, jonka kautta voidaan vaihtaa nopeasti tietoja epäilyttävistä tuotteista, tuotantopaikoista, jakelureiteistä ja keskeisistä myyntipisteistä. Tämä luo synergiaa, joka puolestaan helpottaa kansallisten toimenpiteiden koordinoitua ja keskinäisen avun tarjoamista.

On myös tarpeen parantaa koordinoitua jäsenvaltioissa immateriaalioikeuksien valvontaan osallistuvien tahojen välillä. Jotta tietoa voitaisiin vaihtaa tehokkaammin, kansallisten viranomaisten on oltava säännöllisesti yhteydessä toisiinsa ja asiaan liittyviin yksityisen sektorin elimiin. Siksi jäsenvaltioita pyydetään nimeämään kansallisia koordinaattoreita, joilla on selkeä toimeksianto koordinoita immateriaalioikeuksien valvontaan liittyviä asioita oman maansa valvontaviranomaisten välillä. Kansallisten koordinaattorien olisi oltava suorassa yhteydessä toisiinsa keskitetyn järjestelmän kautta. Niiden olisi myös toimittava yhteyspisteenä alan toimijoille, pidettävä yhteyttä sidoryhmiin ja helpotettava rajatylittävää yhteistoimintaa.

¹⁹ EY:n perustamissopimuksen 10 artikla, direktiivin 2004/48/EY 19 artikla.

²⁰ Komission suositus 2009/524/EY, annettu 29.6.2009, sisämarkkinoiden toiminnan parannustoimista, EUVL L 176, 7.7.2009, s. 17.

Kansalliset immateriaalioikeusvirastot, jotka ovat alan asiantuntemuksen kansallisia keskuksia, ovat tärkeässä asemassa. Ne voisivat olla arvokas apu järjestettäessä foorumeita ja laadittaessa strategioita, joilla edistetään koordinoituja lähestymistapoja ja levitetään parhaita käytänteitä. Ne voisivat vastata myös muista tehtävistä, muun muassa tietoisuuden lisäämisestä, pk-yritysten erityisestä tukemisesta ja koordinoinnista. Myös kansainväliset immateriaalioikeuksien alan yhteyspisteet, esimerkiksi Euroopan patenttivirus, saattaisivat haluta antaa käyttöön asiantuntemustaan ja parhaita käytänteitään. Lisäksi tavaramerkkien ja mallien alalla tehtävä sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (OHIM) ja kansallisten virastojen välinen yhteistyö voitaisiin ulottaa koskemaan EU:n tason yhteistyötä ja tulevia valvontaohjelmia ja -toimia.

3.1. Lisätään kansallisten rakenteiden ja järjestelmien avoimuutta

On tarpeen parantaa kansallisten rakenteiden avoimuutta, jotta sidosryhmiä ja erityisesti pk-yrityksiä voidaan tukea yli kansallisten rajojen. Komissio analysoi parhaillaan rakenteita, jotka jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön immateriaalioikeuksien loukkauksien torjumiseksi. Analysointi perustuu tietoihin, jotka saatiin kaikilta jäsenvaltioilta kattavan kuulemiskierroksen aikana. Analysoinnin pohjalta laaditaan selonteko, jossa kartoitetaan käytössä olevia kehyksiä ja strategioita sekä määritetään indikaattoreita parhaista käytänteistä. Selonteko esitetään seurantakeskusta käsittelevissä sidosryhmien ja jäsenvaltioiden kokouksissa vuoden 2009 toisella puoliskolla.

3.2. Edistetään rajatylittävää yhteistyötä nykyaikaisten tietojenvaihdon välineiden avulla

On erittäin tärkeää tehostaa ajantasaisen tietojen vaihtamista, sillä se on rajatylittävän yhteistyön edistämisen edellytys. Kilpailuneuvosto pyysi päätöslauselmassaan komissiota ottamaan käyttöön verkoston, jonka avulla voidaan vaihtaa keskeisiä tietoja nopeasti ja joka hyödyntää kansallisia yhteyspisteitä ja nykyaikaisia tietojenvaihdon välineitä.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi useiden erilaisten kansallisten elinten, myös valvontavirastojen ja kansallisten immateriaalioikeusvirastojen, käytettävissä olisi oltava sähköinen verkosto, jonka avulla voidaan vaihtaa tietoja immateriaalioikeuksien loukkauksista sisämarkkinoilla. Tällaisen sähköisen verkoston on

- tuettava tosiaikaista tietojenvaihtoa sellaisista hyödykkeistä ja palveluista, jotka loukkaavat immateriaalioikeuksia sisämarkkinoilla;
- sallittava nopea ilmoitustenvaihto tietyistä tuotteista, suuntauksista ja mahdollisista uhista ja
- tarjottava ratkaisuja kansallisten viranomaisten välisten kielimuurien murtamiseksi.

Komissio tutkii parhaillaan muista sisämarkkinoiden järjestelmistä, kuten sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmästä (IMI)²¹ ja markkinavalvonnan tietojenvaihtojärjestelmästä (ICSMS)²², saamansa kokemuksen perusteella, miten voitaisiin suunnitella nykyaikainen järjestelmä, joka vastaa parhaalla mahdollisella tavalla käyttäjien tarpeisiin ja jossa rajapinnan

²¹ <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5970>

²² <http://www.icsms.org/icsms/App/index.jsp>

kautta jaetaan ja vaihdetaan keskeisiä tietoja, ja miten tässä järjestelmässä voitaisiin hyödyntää jo käytössä olevia verkostoja, kuten IMLä.

4. MUODOSTETAAN YHTEISIÄ INTRESSIRYHMIÄ: HELPOTETAAN SIDOSRYHMIEN VÄLISIÄ VAPAAEHTOISIA JÄRJESTELYITÄ

4.1. Asetetaan painopiste sidosryhmien yhteiseen etuun

Väärentämisen ja piratismiin torjumisesta hyötyvät oikeuksien omistajien lisäksi myös muut sidosryhmät, kuten maahantuojat, messujen järjestäjät ja vähittäismyyjät sekä sähköisen kaupankäynnin toimijat.

Väärentäminen ja piratismi vähentävät huomattavasti luottamusta hyödykkeiden ja palvelujen kauppaan, erityisesti internetissä käytävään ja rajatylittävään kauppaan, ja yritykset saattavat sen seurauksena menettää liiketoimintamahdollisuuksiaan. Väärentäminen voi johtaa siihen, etteivät kuluttajat haluaakaan käyttää uusia jakelukanavia parhaalla mahdollisella tavalla tai hyödyntää tarjouksia sisämarkkinoilla.

Lisäksi laaja valikoima tuotevääreännöksiä, jotka voivat uhata Euroopan kansalaisten terveyttä ja turvallisuutta, esimerkiksi väärennetyt lääkkeet, elintarvikkeet, kosmeettiset ja hygienia tuotteet, sähköiset ja tekniset laitteet, autonomat, osoittaa, että on kaikkien edun mukaista torjua tätä kasvavaa ilmiötä yhdessä.

Siksi oikeuksien haltijoita ja muita sidosryhmiä olisi kannustettava hyödyntämään yhteistoimintastrategioiden potentiaalia, liittämään enemmässä määrin voimansa yhteen väärentämisen ja piratismiin torjumiseksi yhteisen edun nimissä sekä hyödyntämään mahdollisia vaihtoehtoja tuomioistuinten tarjoamalle riitojenratkaisulle.

4.2. Torjutaan immateriaalioikeuksien loukkauksia sidosryhmien välisen vuoropuhelun avulla

Kun painopisteenä on yhteinen etu, on helpompaa edistää sidosryhmien välisiä vapaaehtoisia järjestelyjä käytännön ratkaisujen löytämiseksi. Vapaaehtoiset järjestelyt, joilla torjutaan väärentämistä ja piratismia ruohonjuuritasolla, voivat antaa sidosryhmille joustavuutta mukautua nopeasti uusiin tekniikan kehitysasteleisiin. Lisäksi tämän lähestymistavan myötä sidosryhmät voivat itse kartoittaa parhaita mahdollisia toimenpiteitä, erityisesti teknisiä ratkaisuja. Vapaaehtoisia sopimuksia voi myös olla helpompi soveltaa Euroopan unionin ulkopuolella, jolloin niistä voisi tulla perusta parhaille käytänteille väärentämisen ja piratismiin torjumiseksi maailmanlaajuisesti.

Jotta vapaaehtoisista järjestelyistä voidaan sopia yhteisesti ja jotta ne voidaan toteuttaa, on ratkaisevan tärkeää, että sidosryhmät osallistuvat rakentavaan vuoropuheluun, jossa keskitytään käytännön ongelmiin ja etsitään toimivia ja käytännöllisiä ratkaisuja, jotka ovat realistisia, tasapainoisia, oikeasuhteisia ja oikeudenmukaisia kaikkia osapuolia kohtaan. Kaikkien alojen välisten vapaaehtoisten ratkaisujen on oltava voimassa olevan oikeuskehyksen mukaisia, eivätkä ne saa millään tavalla rajoittaa EU:n kansalaisten perusoikeuksia, kuten sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta tai oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan²³. Ne eivät myöskään saa vaikeuttaa EU:n tasolla käytäviä

²³ Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artikla, EUVL C 303, 14.12.2007, s. 4.

lainsäädäntöneuvotteluita. Komissio tarjoutuu toimimaan fasilitaattorina tällaisessa käytännön aiheita käsittelevässä sidosryhmien vuoropuhelussa: se kutsuu osapuolet kokoon, järjestää kokouksia, antaa hallinnollista ja logistista tukea sekä tarvittaessa takaa oikeudenmukaisen tasapainon kaikkien erilaisten intressien välillä, mukaan luettuina EU:n kansalaisten legitimit oikeudet ja odotukset. Komissio aikoo seurata tarkoin vapaaehtoisten järjestelyjen kehittämistä ja toimintaa, ja on valmis harkitsemaan muita lähestymistapoja, jos sellaisia jatkossa tarvitaan.

4.3. Puututaan tuoteväärengösten internetmyyntiin

Ensimmäisenä sidosryhmien välisenä vuoropuheluna komissio on käynnistänyt vuoropuhelun internetissä myytävistä tuoteväärengöksistä. Internet ei itsessään ole väärengösten lähde, mutta siitä on kuitenkin tullut merkittävä väline, jonka kautta tuoteväärengöksiä myydään maailmanlaajuisesti. Internetistä on tullut yksi kaikkein houkuttelevimmista tuoteväärengösten myyntivälineistä: sen kautta voidaan saavuttaa maailmanlaajuinen asiakaskunta, se on kaikkien saatavilla, myyjät voivat pysytellä internetissä nimettöminä ja tarjoukset voidaan asettaa ja peruuttaa välittömästi. Koska ilmiö on kasvanut räjähdysmäisesti, se on nostettu ensisijaiseksi aihealueeksi. Vapaaehtoiset järjestelyt näyttävät erityisen lupaavilta tällä alalla, jolla tekninen kehitys on nopeaa ja jolla siksi tarvitaan teknologiapohjaisia käytännön ratkaisuja.

Sekä tuotemerkkien omistajat että internetyritykset ovat tunnustaneet tämän seikan ja sitoutuneet tekemään yhteistyötä tällä saralla. Komissio onkin järjestänyt sidosryhmien välillä jäsenetyn vuoropuhelun, jonka avulla helpotetaan keskinäistä ymmärrystä ja etsitään ratkaisuja, jotka ovat kaikkien osapuolten eduksi. Muutamissa kokouksissa on jo käsitelty tiettyjä internetissä myytäviin tuoteväärengöksiin liittyviä aiheita. Lisää kokouksia on luvassa ennen vuoden loppua. Niiden pohjalta laaditaan mahdollisesti yhteisymmärryspöytäkirja muun muassa sääntöjä rikkovien myyjien ja tarjousten ennaltaehkäisemisestä, tunnistamisesta ja poistamisesta internetistä (esimerkiksi ns. ilmoitus- ja poistamismenettely). Jos vapaaehtoisista järjestelyistä ei kuitenkaan päästä yhteisymmärrykseen, komissio aikoo harkita lainsäädäntöratkaisuja, jotka liittyvät erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettuun direktiiviin²⁴.

5. PÄÄTELMÄT

Immateriaalioikeudet ovat yksi kilpailuun perustuvan ja hyvinvointia tuottavan tietoyhteiskunnan kulmakivistä, sillä ne edistävät luovuutta, innovointia ja kauppaa. Immateriaalioikeuksien loukkaukset aiheuttavat suurta taloudellista vahinkoa, ja tuoteväärengökset, joiden määrä on kasvussa, ovat todellinen uhka kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle. Siksi on sekä sidosryhmien että kuluttajien edun mukaista, että käytössä on toimiva valvontajärjestelmä, joka on vankka, oikeasuhtainen ja oikeudenmukainen.

Komissio pyrkii varmistamaan tämän täydentämällä voimassa olevaa sääntelykehystä muilla kuin lainsäädäntötoimenpiteillä, jotta valvonta olisi kaikkialla sisämarkkinoilla yhteistoiminnallisempaa ja kohdennetumpaa. Erityisesti komissio

²⁴ Ks. edellä alaviite 5.

- tukee valvontaa väärentämisen ja piratismiin eurooppalaisen seurantakeskuksen kautta
- edistää hallinnollista yhteistyötä kaikkialla sisämarkkinoilla
- helpottaa sidosryhmien välisiä vapaaehtoisia järjestelyitä.

Komissio on vakuuttunut siitä, että näillä toimenpiteillä voidaan vahvistaa huomattavasti väärentämisen ja piratismiin torjuntaa Euroopan kansalaisten, eurooppalaisten yritysten sekä koko talouden yhteiseksi eduksi.